

Gravida i undersökning

Sambandet mellan kemiska ämnen och framtida problem för barn kartläggs

Finns det ett samband mellan kemiska ämnen en kvinna utsätts för under graviditeten och problem – exempelvis allergier, autism, adhd och diabetes – som hennes barn senare drabbas av? En stor undersökning av värmländska mammor och barn inleds på måndag och kan komma att ge svaren. Den följs därför med stort intresse över hela världen.

Projektledare är docent Carl-Gustaf Bornehag som tidigare tillsammans med bland andra professor Staffan Janson genomfört en studie inom samma område.

Den studien var inriktad mot barn och deras bostadsmiljö och visade att olika typer av kemiska ämnen ofta funnits med i bilden innan barn drabbades av astma och allergi.

Utsatthet för så kallade flataler från mjukgjord PVC-plast liksom för flyktiga ämnen från rengöringsmedel och moderna färger konstaterades i en stor andel av fallen.

MEN DEN STUDIEN gällde bara barn. I den nya stora studien som fått projektnamnet Selma kommer man även att undersöka mammorna.

– Tiden som barnet tillbringas i mammas mage är en mycket känslig period i livet, säger Carl-Gustaf Bornehag. Allt mer talar för att det barnet utsätts för under fosterstadiet får betydelse senare.

Alltså är det oerhört viktigt att även mammorna tas med i undersökningen.

Det som fått forskarna att misstänka att det kan vara kemiska ämnen eller andra nytillkomna förhållanden är att ökningen av vissa sjukdomar gått så fort.

– Det kan knappast finnas genetiska förklaringar till ökningen. Inte heller bör det vara utsatthet för exempelvis mögel. Mögel har ju alltid funnits, säger Carl-Gustaf Bornehag.

– Däremot sammanfaller perioden för ökningen med den gigantiska kemiexplosionen i samhället utsatts för. Vår hypotes är alltså att det kan finnas ett samband där.

För att kunna studera detta be-

höver forskarna tillgång till uppgifter från både mammor och barn.

FRÅN OCH MED måndag kommer alla blivande mammor som skrivs in vid de värmländska barnmorskemottagningarna att tillfrågas om de vill vara med i studien. Deltagandet är helt frivilligt, men forskarna vill förstås att så många som möjligt ska säga ja. Ju större underlag, desto säkrare resultat.

Mammorna kommer att få lämna urinprov och blodprov och så småningom får även deras barn göra det. Intervjuer kommer också att göras.

De kommer också att få ta prov i den egna hemmiljön. Exempelvis kommer de att få en liten låda som ska stå i hemmet och samla in damm. En "strumpa" att trä över dammsugarmunstycket ska också samla damm som sedan ska analyseras för att man ska kunna se om det innehåller kemikalier och i så fall vilka.

Även hemmaluften ska undersökas med hjälp av speciella mätare.

INSAMLING AV prover ska pågå fram till 2010. Barnen ska sedan följas en bit upp i skolåldern för att man ska hinna se vilka som

exempelvis utvecklar allergi eller diabetes.

Om så sker kan man gå tillbaka och titta om just de barnen i högre grad än andra utsatts för speciella kemikalier eller andra miljöfaktorer.

Men Carl-Gustaf Bornehag hoppas att de insamlade proverna även ska kunna användas i mycket längre studier.

– Vi kommer ju förhoppningsvis att ha ett fantastiskt värdefullt forskningsmaterial.

OM EXEMPELVIS någon av "våra" barn i vuxen ålder skulle visa sig ha svårt att bli pappa så vore det enormt intressant att kunna gå tillbaka och titta på proverna från fosterstadiet. Vi misstänker ju redan att det finns ett samband mellan kemisk utsatthet och nedsättning av mäns fortplantningsförmåga, säger Carl-Gustaf Bornehag.

Förutom landstinget i Värmland och Karlstads universitet finns institutioner i både Norge, Danmark och USA med i projektet.

GUNVOR NYMAN

gunvor.nyman@vf.se | 054-17 55 19

Nu börjar älgjakten i Torsby

TORSBY
På måndag börjar årets Älgjakt i Torsby kommun. Den tidiga jaktstarten orsakas av att Torsby numer startar samtidigt som Norrlandskommunerna.

Men det är endast ett fåtal jaktlag i norra Värmland som börjar jaga älg redan nu på måndag.

– Det är några lag runt Bjurberget och Bograngen som börjar samt i Nyskoga. Men i övrigt väntar många på grund av att det är för varmt, säger Lennart Johannesson på Jägareförbundet i Värmland.

Själv jagar han i Vitsand. – I mitt jaktlag startar vi älgjakten i oktober, säger Johannesson.

Totalt får 6 770 älgar fällas i Värmland under årets jakt. Förra året sköts 6 854 djur i länet.

✓ RÄTTELSE

Två björnar får fällas under årets björnjakt som får bedrivas i kommunerna Hagfors och Torsby.

I en artikel i fredagens VF med björnjägaren Sonny Andersson, Sysslebäck, framstod det som att fyra björnar får fällas, vilket alltså är fel. Två björnar totalt är tilldelningen och inget annat.

Mitt i city utsedd till Sveriges bästa galleria

KARLSTAD
Sveriges bästa köpcenter finns i Karlstad.

I torsdags vann gallerian Mitt i city köpcenterbranschens årliga tävling. – Det känns jätteroligt. Vi är upprymda, säger en stolt centrumchef.

Priset delades ut under högtidliga former på Nalen i Stockholm. Mitt i city var en av tre finalister, övriga var Linden köpcentrum i Norrköping och Burlöv Center i Malmö.

Men det blev alltså Karlstadsgallerian som tog hem segern. Förutom äran bestod förstapriset av ett diplom, en studieresa till Prag samt en staty som är tävlingens vandringspris.

Tävlingskriterierna handlade om nytänkande, design, ekonomisk utveckling och marknadsföring. Enligt centrumchef Hans Eriksson har gallerian det som krävs.

– Gallerian är ljus, rymlig, och trevlig. Dessutom har den haft en bra ekonomisk utveckling.

Den totala försäljningen har hittills legat på tio procent över budget. Enbart i juli månad låg försäljningen på 47 procent över budget.

HANS ERIKSSON påpekar att vinsten är värdefull.

JOHANNA WERNIUS

johanna.wernius@vf.se | 054 - 17 55 26

Flera stöder hos Expert i Filipstad i sommar

FILIPSTAD Expertbutiken i Filipstad har utsatts för flera stöder under sommaren.

Vid ett tillfälle stals en mobiltelefon och en navigator till ett samman-

FAKTA |

Så här lyder motiveringen:

Årets vinnare premieras för att ha skapat ett mycket elegant center utan att för den skull tappa i trivsel. Här finns både förnyelse och nytänkande.

Det är kvalitet i materialvalet och hög klass på designen, men utan att gå till överdrifter.

Här är puls och kommers. Ett ekonomiskt mycket framgångsrikt center. Årets vinnare har medfört ett rejält lyft för sin marknad. Marknadsföringen är väl genomtänkt och professionellt genomförd. Service är ett nyckelord.

Det har blivit ett center som kunderna är stolta över att få kalla sitt. Ett center av internationell klass!

– Det betyder mycket för Karlstad som shoppingstad. Jag tror att folk som inte varit här tidigare blir nyfikna och kommer hit.

• **Var kommer ni att placera vandringspriset? På en väl synligt plats i gallerian?**

– Då måste vi stöldsdydda den först. Statyn är bara 30 centimeter. Tillsvidare behåller vi den inne på kontoret.

En repris.

Om du tittar på tv med vanlig antenn och redan har köpt en box inför digital-tv-övergången, så kan du behöva göra en så kallad ominstallation. Vänta till efter 18.00 på övergångsdagen den 3 september. Följ manualen för din box och använd fjärrkontrollen. Om du är osäker eller får problem är du välkommen att ringa digital-tv-övergångens hjälptelefon på 0771-10 11 00.

Digital tv-övergången